

MECHY VÁPENCOVÝCH LOMŮ V SUCHÉM DOLE NA RÝCHORÁCH

**Mosses of limestone quarries in the valley Suchý důl
in the Rýchor Mts.**

Pavel HÁJEK

Katedra biologie Pedag. fakulty UHK, V. Nejedlého 573, 500 03, Hradec Králové
email: pavel.hajek@uhk.cz

Ve vápencových lomech v Suchém dole na Rýchorách bylo zjištěno 73 mechů, z čehož *Bryum elegans*, *Campylophyllum haleri*, *Dicranella schreberiana*, *Hypnum vaucheri*, *Palustriella decipiens* a *Lescurea plicata* patří podle předběžného seznamu ohrožených mechorostů do kategorie ohrožených druhů.

Úvod

Z přehledu bryologického průzkumu Krkonoš (PILOUS 1968) vyplývá, že výzkum mechorostů se v minulosti soustředil zejména na centrální oblast Krkonoš, kde také v současné době pokračuje (KUČERA et BURJOVÁ 1999). Předkládaný příspěvek shrnuje výsledky výzkumu mechů v nejvýchodnější části celého Krkonošského masivu – vápencových lomech v Suchém dole na severním úbočí Rýchor.

Materiál a metodika

Výzkum byl proveden ve vegetačních sezónách 1995 – 2000 a dokončen byl v roce 2002. Nomenklatura odpovídá práci VÁŇA (1997). K zařazení k uvedeným areáltypům byly použity práce DÜLL (1984, 1985). Stupeň ohrožení je podle Předběžného seznamu ohrožených druhů mechorostů (VÁŇA 1995).

Historie bryologického výzkumu

V 40. a 50. letech 20. století provedl bryologický průzkum této oblasti Z. Pilous, který publikoval nález vzácného druhu *Aloina breviostris* (PILOUS 1951, 1988). V září 2000 lokalitu navštívili s autorem J. Kučera a B. Burjová. Souhrnná práce z této oblasti publikována nebyla.

Přehled a charakteristika lokalit

Všechny sledované lomy se nachází v Suchém dole na severním úbočí Rýchor. Přesnou lokalizaci včetně mapových podkladů podává práce PILOUS (1984).

Lom č. 1 se nachází v pravém údolním svahu, 705 m n.m.. Dvouetážový lom je stále v provozu, není zarostlý náletem, čemuž odpovídá bryoflora, která má charakter podobný jako v ostatních provozovaných lomech na území Krkonoš. Na hlinité zemi převládají druhy *Dicranella varia*, *Barbula convoluta*, *B. unguiculata*, *Didymodon fallax*, dále *Encalypta streptocarpa*, *Aloina rigida* aj.

Lomy č. 2 a 3 jsou ukryty v lese, zarostlé náletem, což ztěžuje jejich identifikaci:

Vápencový lom č. 2 se nachází cca 120 m jihovýchodním směrem od nejvyšší boudy v Suchém dole, výsypka tohoto lomu má úpatí 14 m od horizontální cesty, spojující hlavní údolní cestu se zmíněnou boudou. Vápencové stěny jsou pouze v západní části lomu a jsou porostlé mozaikou taxonů (viz přehled zjištěných druhů).

Vápencový lom č. 3 se nachází výše svahu v údolním závěru Suchého dolu v rozpětí nadmořských výšek 924 až 990 m n. m. Skalnaté okraje lomu jsou až 17 m vysoké (PILOUS 1984), což vytváří chladné a vlhké mikroklima i v letním měsících.

Bryoflóra tohoto lomu se odlišuje od ostatních. Východní stěna je nahoře hustě porostlá koberci *Hypnum lindbergii*. Dole, kde stěna přechází ve vápencové balvany, zde bohatě roste druh *Campylophyllum halleri*, *Lescurea plicata*. Severní stěna je porostlá *Hylocomium splendens* spolu s *Thuidium abietinum*, *Taxiphyllum wisgrillii*, *Campyliadelphus chrysophyllus*, *Rhynchostegium murale*, *Encalypta streptocarpa* aj. Západní stěna je celá v početných skulinách hustě pokryta *Ditrichum flexicaule* s *Distichium capillaceum*, tu a tam roste *Didymodon rigidulus*, *Pseudoleskeella catenulata*, *Pseudoleskeella nervosa* aj.

Přehled zjištěných druhů

V abecedním seznamu druhů jsou uvedeny taxony zjištěné autorem, číslice u druhu udává, kde byl nalezen (viz přehled lokalit).

- Aloina rigida* - 1, *Amblystegium serpens* - 2, 3,
Barbula convoluta - 1, *Barbula unguiculata* - 1, 2, 3, *Brachythecium albicans* - 3,
B. rivulare - 2, 3, *B. rutabulum* - 1, 3, *B. salebrosum* 2, *B. velutinum* - 2, 3, *B. glareosum* - 3, *B. populeum* - 2, 3, *Bryoerythrophyllum recurvinostrium* - 1, 2, 3, *Bryum argenteum* - 2
B. elegans - 2, *B. subelegantis* - 2, 3,
Campyliadelphus chrysophyllus - 2, 3, *Campylophyllum halleri* - 3, *Ceratodon purpureus* - 1,
Cirriphyllum piliferum - 2, *Cratoneuron filicinum* - 1, 2, 3,
Dicranella heteromalla - 2, *D. schreberiana* - 3, *D. varia* - 1, 2, 3, *Didymodon fallax* - 1, *D. rigidulus* - 2, 3, *Distichium capillaceum* - 2, 3, *Ditrichum flexicaule* - 3,
Encalypta streptocarpa - 1, 2, 3, *Encalypta vulgaris* - 1, *Eurhynchium hians* - 2, *E. praelongum* - 3,
Fissidens bryoides - 2, *F. dubius* - 2, 3, *Funaria hygrometrica* - 1,
Gymnostomum aeruginosum - 2, 3,
Homalothecium lutescens - 1, *H. sericeum* - 2, 3, *Hygrohypnum luridum* - 3, *Hylocomium splendens* - 2, 3, *Hypnum lindbergii* - 1, 3, *H. vaucheri* - 3, *H. cupressiforme* - 2, 3,
Lescurea incurvata - 3, *L. plicata* - 3,
Mnium marginatum - 2, 3, *M. stellare*, 2, 3,
Orthotrichum anomalum - 3, *Orthotrichum diaphanum* - 3
Palustriella commutata - 3, *P. decipiens* - 3, *Plagiomnium rostratum* - 2, 3, *P. undulatum* - 2, 3, *Plagiothecium denticulatum* - 2, *P. laetum* - 2, *P. succulentum* - 2, *Pleurozium schreberi* - 2, *Pohlia wahlenbergii* - 2, *Pseudoleskeella catenulata* - 2, 3, *P. nervosa* - 2, 3, *Racomitrium canescens* - 3, *Rhynchostegium murale* - 2, 3, *Rhytidiadelphus squarrosus* - 1, 2, *R. triquetrus* - 1, 2, 3,
Sanionia uncinata - 1, 2, 3, *Schistidium apocarpum* - 3, *Syntrichia ruralis* - 2, 3,
Taxiphyllum wisgrillii - 3, *Thuidium abietinum* - 3, *Tortella tortuosa* - 2, 3, *Tortula ruralis* - 2, 3, *Tortula subulata* - 2, 3, *Tortula truncata* - 1.

Komentáře k vybraným taxonům

Aloina brevirostris

Tento vzácný světlomilný druh se objevil na lokalitě č. 3 sezóně ve větším množství jen v letech 1940 až 1950 (PILOUS 1951, 1988) a pak vymizel následkem hustého náletu a tím zastínění. V provozovaném lomu (č. 1), kde by byl jeho výskyt možný roste pouze *Aloina rigida*. Na jiných vhodných místech v Krkonoších – tj. provozované lomy v Černém dole, Horním Lánově, či opuštěných lomech, které nejsou zcela zarostlé náletem – lom ve Strážném u Hřibčích bud nebyl autorem nalezen.

Campylophyllum halleri

Ohrožený taxon byl na území Krkonoš ověřen autorem na lokalitách ve Velké Kotelní jámě, v Obřím dole a nově sbírán v opuštěném lomu v Horním Lánově a v lomu č. 3 v Suchém dole, kde je jeho populace nejpočetnější.

Lescurea plicata

Nález v Suchém dole představuje novou lokalitu tohoto ohroženého subarkticko-subalpinského taxonu, který zde roste velmi hojně a ani v budoucnosti není jeho výskyt ohrožen.

Souhrn výsledků

Ve vegetačních sezónách 1995 - 2002 byl proveden bryologický výzkum vápencových lomů v Suchém dole. Bylo zjištěno celkem 73 taxonů mechů, z čehož 6 druhů patří podle předběžného seznamu ohrožených druhů (VÁŇA 1995) do kategorie ohrožených druhů: *Bryum elegans*, *Campylophyllum halleri*, *Dicranella schreberiana*, *Hypnum vaucheri*, *Palustriella decipiens* a *Lescurea plicata*. Výskyt vzácného druhu *Aloina brevirostris* se nepodařilo potvrdit. Byly nalezeny nové lokality druhů *Campylophyllum halleri* a *Lescurea plicata*.

Poděkování

Příspěvek byl vypracován za finanční podpory grantu 2/2002 uděleného Pedagogickou fakultou UHK. Za revizi položky *Aloina rigida* chci poděkovat Dr. J. Kučerovi a panu Z. Pilousovi za údaje o výskytu druhu *Aloina brevirostris*.

Summary

In vegetation seasons 1995-2002 a detailed research work of lime outcrops has been carried out. In localities Suchý důl was determined 73 mosses, 6 of them are vulnerable taxa. New localities of vulnerable species *Campylophyllum halleri* and *Lescurea plicata* for the territory of Giant mountains was found. It was not confirmed occurrence of rare species *Aloina brevirostris*.

Literatura

- BURYOVÁ B. et KUČERA J., 1999: Two interesting bryofloristic records from the Krkonoše Mts – *Racomitrium macounii* subsp. *alpinum* and *Grimmia reflexidens*. *Preslia*, Praha, 71: 21-26.
- DÜLL R., 1984: Distribution of the European and Macaronesian mosses (Bryophytina), Part I. *Bryol. Beitr., Rheurdt*, 4: 1-109.
- DÜLL R., 1985: Distribution of the European and Macaronesian mosses (Bryophytina), Part II. *Bryol. Beitr., Rheurdt*, 5: 110-232.
- PILOUS Z., 1951: *Aloina brevirostris* Kindb., nový druh mechu v ČSR. *Československé botanické listy*, Praha, 3: 138-139.

- PILOUS Z., 1968: Přehled bryologického výzkumu Krkonoš. *Opera Corcontica, Praha*, 5: 103-111.
- PILOUS Z., 1988: Výsledky bryologického výzkumu Československa (I.). *Čas. Nár. Muz., Sect. natur. Praha*.
- PILOUS V., 1984: Antropogenní montánní tvary reliéfu v Krkonošském Národním parku – I. část (zemníky). *Opera corcontica, Praha*, 21: 7-66.
- VÁŇA J., 1995: Předběžný seznam ohrožených mechorostů České republiky II. Mechy (Bryophyta). *Preslia, Praha* 67: 173 - 180.
- VÁŇA J., 1997: Bryophytes of the Czech Republic - an annotated check list of species (1) – *Novit. Bot. Univ. Carol., Praha* 11/1997: 39-89.

Došlo: 5.1.2003